

ΖΕΡΒΑ ΜΑΡΙΑ, Εργαστηριακός Συνεργάτης & Ειδικό Τεχνικό Προσωπικό
στο ΤΕΙ Αθήνας, Τμήμα Βρεφονηπιοκομίας
ΣΑΛΩΝΙΔΗΣ ΒΑΣΙΛΗΣ, Βρεφονηπιοκόμος

«Η δημιουργική και διαλεκτική προσέγγιση του εκπαιδευτικού χώρου με την τοπική αυτοδιοίκηση. Το παράδειγμα του θεσμού του παιδικού φεστιβάλ»

1. Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια, διακρίνουμε από όλες τις πλευρές, ακόμη και από φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης μια ιδιαίτερη ευαισθητοποίηση και μέριμνα για το μικρό παιδί και την οικογένειά του, καθώς υπάρχει πλέον η ευρέως διαδεδομένη γνώση μέσα από τα πορίσματα επιστημών όπως η ψυχολογία, η παιδαγωγική, ακόμη και η παιδιατρική, που κάνει επιτακτική την ανάγκη της αγωγής των παιδιών προσχολικής ηλικίας (Βίννικοτ, 1976), οι απαιτήσεις της σύγχρονης οικογένειας και οι υπέρ-εργαζόμενοι γονείς, που χρειάζονται υποστήριξη ώστε να ανταποκριθούν στο ρόλο τους (Κατάκη, 1984), η ευρωπαϊκή πολιτική, μέσω δικτύων και επιτροπών με σκοπό, μεταξύ άλλων, «την εξισορρόπηση της οικογενειακής ζωής, την παιδική φροντίδα, τη συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών» (Moss, 1994), όπως επίσης οι ομάδες των παιδαγωγών που προβάλλουν τις απόψεις και τις διεκδικήσεις τους για «την υψηλή ποιότητα στην παροχή υπηρεσιών για τα μικρά παιδιά» (Balageur, Mestres, Penn, χ.χ.).

Ειδικότερα, στην τοπική αυτοδιοίκηση οι φορείς και τα άτομα που εμπλέκονται στη διαχείριση ζητημάτων για το μικρό παιδί, συνηθίζουν να αναζητούν και να υλοποιούν προγράμματα που αποσκοπούν, στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, των παροχών, και των υπηρεσιών για τους ανήλικους και ενήλικους δημότες (Iozelli, 1998). Τις παραπάνω παροχές, φροντίζουν να τις γνωστοποιούν στους πολίτες με διάφορους τρόπους όπως παραγωγή έντυπου υλικού, καταχωρήσεις στον τύπο, διαφημίσεις σε ραδιόφωνο, τηλεόραση κ.ά.

Τα προγράμματα των δήμων για τα μικρά παιδιά αφορούν συνήθως σε δραστηριότητες που σχετίζονται με υπηρεσίες, όπως αθλητικό ή πνευματικό κέντρο ενώ όσο οι ηλικίες μικραίνουν παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο τμήμα της μέριμνας αφορά κυρίως, στους εκπαιδευτικούς θεσμούς. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα, αφενός του Δήμου Αθηναίων όπου μετέτρεψε το «Δημοτικό Βρεφοκομείο Αθηνών» από ίδρυμα προστασίας βρεφών και μικρών παιδιών, στο μεγαλύτερο¹¹³ φορέα παροχής υπηρεσιών για παιδιά προσχολικής ηλικίας στη χώρα μας (Μανωλάτου, 1998), και αφετέρου των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης (ΚΔΑΠ) που οργανώθηκαν τελευταία σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας από το σχεδιασμό και την υλοποίηση Κοινοτικών Πρωτοβουλιών¹¹⁴, «δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην καλλιέργεια του πνεύματος της ισότητας, προσεγγίζοντας παράλληλα σφαιρικά τον πολιτισμό και τη γνώση» (Σιδηρά, Δεληστάθης, 2000).

¹¹³ Με 37 δημοτικούς βρεφονηπιακούς σταθμούς

¹¹⁴ NOW (1994 - 1995) και ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ NOW (ά γύρος 1996 – 1997)

2. Το πλαίσιο

Παλιότερα αλλά και σήμερα στην πλειοψηφία των εκπαιδευτικών θεσμών οι εκδηλώσεις παρουσιάζουν χαρακτηριστικά που παραπέμπουν σε πιο παραδοσιακές μορφές οργάνωσης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων όπως αποστήθιση ποιημάτων και θεατρικών έργων, πρόβες, επαναλήψεις, συγκεκριμένοι ρόλοι και αρμοδιότητες. Οι εκπαιδευτικοί αποτελούν τους διοργανωτές που ορίζουν το ακριβές πλαίσιο της εκδήλωσης, τα παιδιά επιφορτίζονται με το ρόλο των «μικρών ηθοποιών – διασκεδαστών», ενώ οι οικογένειες και οι επισκέπτες πρέπει να αρκεστούν στο ρόλο του κοινού. Το παιδικό φεστιβάλ είναι μια μορφή καλοκαιρινής γιορτής και αποτελεί μια καινούρια πραγματικότητα, για εκείνους που ασχολούνται με εκπαιδευτικά θέματα. Είναι ένας θεσμός που ξεκίνησε πριν μερικά χρόνια και αφού υιοθετήθηκε ως ιδέα (ο δήμος Βύρωνα βρίσκεται ήδη στο τέλος της δεύτερης δεκαετίας υλοποίησης), διοργανώνεται με την πρωτοβουλία ή τη συμβολή φορέων όπως: δημοτικά σχολεία, νηπιαγωγεία, ΚΔΑΠ, πολιτιστικά κέντρα, βρεφονηπιακοί σταθμοί, μη κυβερνητικές οργανώσεις, εκπαιδευτικοί και πολιτιστικοί σύλλογοι, ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης όπως το Τμήμα Βρεφονηπιοκομίας του ΤΕΙ Αθήνας. Πρόκειται για μια εκδήλωση που διακρίνεται από ορισμένα ιδιαίτερα στοιχεία όπως η λειτουργία **«ανοιχτών εργαστηρίων»** σε υπαίθριο χώρο όπως πλατεία, άλσος, προαύλιος χώρος εκπαιδευτικού ιδρύματος κ.ά. όπου τα παιδιά ασχολούνται με δραστηριότητες είτε με τη μορφή εργασίας, είτε με τη μορφή παιχνιδιού σε εργαστήρια ζωγραφικής, πλαστικής, κατασκευών και δραστηριότητες κινητικού παιχνιδιού, θεατρικού παιχνιδιού κ.ά. (Βαφέα, 2000). Η συνύπαρξη μεικτών ηλικιακών ομάδων όπως και η ελευθερία δράσεων ενισχύουν τις ανταλλαγές και τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των παιδιών που συμμετέχουν (Παπαπροκοπίου, 1990). Οι δραστηριότητες πραγματοποιούνται με την καθοδήγηση – συνοδεία των υπεύθυνων εκπαιδευτικών, άλλων εμπυχωτών ή ακόμη και γονέων (Σιδηροπούλου, 2002), χωρίς όμως εκείνοι να επιβάλλουν ένα συγκεκριμένο τρόπο δράσης. Οι εκπαιδευτικοί παρεμβαίνουν μόνο όταν χρειάζεται και «προσπαθούν να δημιουργούν τις προϋποθέσεις που θα τους παρέχουν τη δυνατότητα να αποσύρονται από το προσκήνιο των διαδικασιών» (Frey, 1998). Κατά τη διεξαγωγή παρατηρούμε στοιχεία που παραπέμπουν στη δομή του «ανοιχτού σχολείου» ή των «ανοιχτών τάξεων» όπως η ελευθερία επιλογής της δραστηριότητας, το ένα παιδί να μπορεί να μάθει από το άλλο, τα παιδιά να βασίζονται στη δική τους έμπνευση (Κυριαζοπούλου – Βαληνάκη, 1977). Αρκετές φορές οι εκπαιδευτικοί ακολουθούν μια διαθεματική προσέγγιση (Ματσαγγούρας, 2002) σε ό,τι αφορά στο γενικότερο πλαίσιο αλλά και στις δράσεις, κάποιες άλλες φορές μάλιστα το φεστιβάλ αποτελεί το τελικό προϊόν ενός ετήσιου σχεδίου δράσης (Frey, 1998), (Helm, Katz, 2002) και ένα μέσο για την έμμεση αξιολόγηση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και την αυτοαξιολόγηση των εκπαιδευτικών (Macbeath, 2001).

Η **οργανωτική επιτροπή των παιδικών φεστιβάλ** αποτελείται κυρίως από εκπαιδευτικούς, εμπυχωτές, εκπροσώπους γονέων, διοικητικούς υπεύθυνους αλλά και τοπικούς άρχοντες και ανάλογα με τις συνθήκες, τις ανάγκες και τους στόχους, είναι εκείνοι που ορίζουν το περιεχόμενο, τα υλικά, το χώρο και το χρόνο της διοργάνωσης.

Στους παραπάνω δήμους η **αλλαγή** στον τρόπο διοργάνωσης των γιορτών-εκδηλώσεων προήλθε από:

-Εσωτερική ανάγκη των εκπαιδευτικών να αλλάξουν τον τρόπο διεξαγωγής των γιορτών, ακολουθώντας τα προστάγματα των καιρών. Με δική τους πρωτοβουλία αναζήτησαν πληροφορίες, πειραματίστηκαν και άρχισαν να οργανώνουν διαφορετικά τις παιδαγωγικές δράσεις, δίνοντας προτεραιότητα σε ευκαιρίες έκφρασης, δυνατότητα λήψης αποφάσεων, ενεργητική συμμετοχή, εργασία των παιδιών σε παράλληλες ομάδες, δείχνοντας σεβασμό στους ρυθμούς και τα ενδιαφέροντα κάθε παιδιού (Ντολιοπούλου, 2002).

-Πρόταση από εξωτερικούς συνεργάτες, που στόχευαν στην ανανέωση των εκπαιδευτικών πρακτικών, εισάγοντας καινοτόμες πρακτικές όπως το σχέδιο δράσης (Helm, Katz, 2002).

-Πρόταση από άλλες υπηρεσίες του δήμου, όπως πνευματικό κέντρο, ΚΔΑΠ κ.α. που σκοπό είχαν την αναβάθμιση των υπηρεσιών προς τους δημότες και ειδικότερα προς τα μικρά παιδιά και τις οικογένειά τους.

3. Η ερευνητική προσέγγιση

Με σκοπό αφενός να καταγράψουμε τα σημεία εμπλοκής των αρμόδιων φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης στην πραγματοποίηση ενός παιδικού φεστιβάλ και αφετέρου να εντοπίσουμε τις πιθανές διαφορές μεταξύ διοικητικών και αιρετών υπευθύνων, διεξήγαμε **έρευνα** σε ότι αφορούσε στη συγκεκριμένη εκδήλωση. Επιλέξαμε ως μέθοδο την επισκόπηση, η οποία χρησιμοποιείται κυρίως στις έρευνες της εκπαίδευσης. Όσον αφορά στη συγκέντρωση και αποτύπωση των δεδομένων, ακολουθήσαμε τη διαδικασία των **συνεντεύξεων** διότι η άμεση επικοινωνία του ερευνητή με τον ερωτώμενο προσφέρει τη δυνατότητα διευκρινίσεων, συμπληρώσεων, επεξηγήσεων (Δημητρόπουλος, 2001).

Ειδικότερα ο ερευνητής παρατηρώντας τις αντιδράσεις του υποκειμένου και έχοντας πιο ολοκληρωμένη εικόνα, μπορεί να εξετάσει γνώσεις σχετικές με το θέμα, να διερευνήσει προσδοκίες, να αντιληφθεί το βαθμό εμπλοκής.

Για την καταχώρηση των απαντήσεων επιλέξαμε δυο τρόπους καταγραφής, την άμεση καταγραφή των απαντήσεων κατά την διάρκεια της συνέντευξης και παράλληλα τη μαγνητοφώνηση της συνέντευξης με την βοήθεια δημοσιογραφικού κασετοφώνου, για την αξιοποίηση χρήσιμων ποιοτικών δεδομένων (Bardin, 1980) σχετικά με τα ιδιαίτερα σημεία της κάθε διοργάνωσης.

Το δείγμα μας, αποτελέσαν αιρετοί και διοικητικοί υπεύθυνοι από δέκα δήμους στην Αττική και τον Πειραιά. Είναι όλοι οι δήμοι, για τους οποίους καταφέραμε να συλλέξουμε πληροφορίες ότι πραγματοποίησαν παιδικό φεστιβάλ, έστω και για μια φορά. Σε κάποιους από τους δήμους του δείγματος μας, η εκδήλωση οργανώθηκε στο παρελθόν όπως για παράδειγμα στο Ίλιον και την Καισαριανή και όταν έπαψαν να ισχύουν κάποιες παράμετροι, όπως εθελοντική εργασία ή υποστήριξη από τους τοπικούς άρχοντες, σταμάτησε και η διοργάνωση της εκδήλωσης. Σε κάθε δήμο παραχωρήθηκε συνέντευξη από έναν αιρετό εκπρόσωπο που είχε άμεση εμπλοκή στην εκδήλωση λόγω της θέσης του (π.χ. αντιδήμαρχος – πρόεδρος πολιτιστικού κέντρου) και από ένα διοικητικό υπάλληλο που επιμελήθηκε τα αντίστοιχα θέματα. Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει

τους δήμους στους οποίους διοργανώθηκε η εκδήλωση του παιδικού φεστιβάλ, έστω και για μια φορά, οι χώροι διεξαγωγής καθώς και η διάρκεια της εκδήλωσης στο πέρασμα του χρόνου.

A/A	Δήμος	Χώρος διεξαγωγής	Διάρκεια Διεξαγωγής
1	Αγ. Αναργύρων	Πευκώνας Αγ. Αναργύρων	2000 έως σήμερα
2	Αγ. Ι. Ρέντη	Αγ. Άννα Ρέντη	2002 έως σήμερα
3	Αμαρουσίου	Άλσος Συγγρού	1998 έως σήμερα
4	Βύρωνα	Κινηματογράφος N. Ελβετία	1986 έως σήμερα
5	Ιλίου (N. Λιοσίων)	Αθλητικό Κέντρο Παλατιανής	1997
6	Καισαριανής	Σκοπευτήριο Καισαριανής	1993 – 1998
7	Κηφισιάς	Άλσος Κηφισιάς	2000 έως σήμερα
8	Κορυδαλλού	Θεατράκι '88 στρεμμάτα' & γύρω πεζόδρομοι- πλατείες	2002 έως σήμερα
9	Μεταμόρφωσης	Πεζόδρομος & προαύλιο αθλητικού Κέντρου	2003 έως σήμερα
10	Νέας Φιλαδέλφειας	Λίμνη του Άλσους N. Φιλαδέλφειας	1998 έως σήμερα

4. Τα αποτελέσματα

Ορισμένοι δήμοι υπήρξαν πρωτοπόροι και υιοθέτησαν αυτού του τύπου τις εκδηλώσεις, σχεδόν την τελευταία εικοσαετία. Παρατηρούμε ότι στη συντριπτική πλειοψηφία των δήμων που συμμετείχαν στην ερευνά μας, η εκδήλωση είχε επιτυχία (μεγάλη προσέλευση κοινού, πρωτότυπες δράσεις, ικανοποιημένοι επισκέπτες, καταξίωση των διοργανωτών) και για αυτό το λόγο **καθιερώθηκε** και εντάχθηκε στις καλοκαιρινές εκδηλώσεις. Παράλληλα αποτέλεσε σημείο αναφοράς και για τους δημότες που την παρακολούθησαν. Τα τελευταία χρόνια αξίζει να επισημάνουμε και το γεγονός πως ολοένα και περισσότεροι δήμοι οργανώνουν παιδικά φεστιβάλ. Το πιο πιθανό είναι ότι πραγματοποιούνται αλληλεπιδράσεις μεταξύ γειτονικών δήμων συνήθως, και οι τοπικοί άρχοντες δεν διστάζουν να ενισχύσουν καινοτόμες επιλογές (Bredacamp, Corple, 1997), εφόσον κρίνουν ότι είναι ενδιαφέρουσες και παράλληλα ότι ανταποκρίνονται στις ανάγκες των δημοτών.

Στην ευρύτερη **διάδοση** της εκδήλωσης, παρουσιάζονται και κάποιες δυσκολίες που οφείλονται κυρίως σε δυο λόγους. Ο πρώτος είναι ότι οι προηγούμενες επιλογές, δηλαδή οι παραδοσιακού τύπου γιορτές ήταν και αυτές επιτυχημένες σύμφωνα, βέβαια, με διαφορετικά κριτήρια. Ο δεύτερος είναι ότι οι αρμόδιοι που είχαν προχωρήσει σε εκείνες τις επιλογές κατά το παρελθόν και παρέμειναν επί μακρό χρονικό διάστημα στην ίδια θέση, ήταν δύσκολο να αναθεωρήσουν παγιωμένες επιλογές και να οδηγηθούν σε νέες λύσεις. Η μακρόχρονη παραμονή των διοργανωτών στις ίδιες θέσεις, ορισμένες φορές προσφέρει το θετικό στοιχείο της εμπειρίας με άμεσο επακόλουθο την ενίσχυση, βελτίωση και εξέλιξη του θεσμού, ενώ κάποιες άλλες είναι πιθανό να λειτουργήσει ανασταλτικά ως προς την υιοθέτηση νέων αντιλήψεων, ιδεών και μεθόδων.

Για να προχωρήσουν οι δήμοι στη διεξαγωγή του παιδικού φεστιβάλ ήταν απαραίτητο να υπάρξει **πρόταση** από φορέα του δήμου ή από κάποιο άλλο συνεργάτη εκτός δήμου. Οι συγκεκριμένες προτάσεις προέρχονταν κυρίως, από εξωτερικούς συνεργάτες. Οι διοικητικοί στην πλειοψηφία τους, αναφέρουν πως το ερέθισμα για την οργάνωση και διεξαγωγή του παιδικού φεστιβάλ δόθηκε από εξωτερικούς συνεργάτες. Αντίθετα οι αιρετοί υποστηρίζουν ότι το έναυσμα προήλθε από φορείς του ίδιου του δήμου. Σε γενικές γραμμές πάντως, οι εξωτερικοί συνεργάτες ήταν εκείνοι που διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο και διατύπωσαν προτάσεις. Οι αιρετοί υπεύθυνοι απέβλεπαν βέβαια στην ικανοποίηση των γονέων και των παιδιών, αλλά περισσότερο στην προβολή του δήμου. Ασχολήθηκαν με τη διευθέτηση διοικητικών και οργανωτικών θεμάτων και τη μέρα της εκδήλωσης πραγματοποίησαν εισηγήσεις με σχετικό περιεχόμενο. Οι περισσότεροι, όμως, κατείχαν τη θέση του τοπικού άρχοντα για μικρό χρονικό διάστημα, γεγονός που είχε σαν αποτέλεσμα να μην έχουν βαθιά γνώση του αντικειμένου της έρευνας. Αντιθέτως οι διοικητικοί, επεδίωκαν την προβολή των εκπαιδευτικών θεσμών, γιατί πίστευαν στην ανάγκη ενίσχυσης και βελτίωσης αυτών. Η ενασχόλησή τους άλλωστε με τα οργανωτικά θέματα για πολλά χρόνια, τους έδωσε την βεβαιότητα ότι ο θεσμός αξίζει να διατηρηθεί, να βελτιωθεί και να επεκταθεί. Όταν διαπιστώθηκε ότι η νέα μορφή εκδήλωσης εξυπηρετούσε, ίσως και καλύτερα από τις προηγούμενες, τους στόχους του δήμου, δε δίστασαν να την υιοθετήσουν και ασχολήθηκαν με όλους ανεξαιρέτως τους τομείς της διοργάνωσης. Με την ενεργοποίησή τους, φανέρωσαν την επιθυμία αλλά και την έμπρακτη υποστήριξη για αποφασιστική συμβολή στην επιτυχή έκβαση του παιδικού φεστιβάλ.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι οι δήμοι κινητοποιούν όλες τις **υπηρεσίες** τους, στοχεύοντας στην επιτυχία της εκδήλωσης. Κάθε υπηρεσία στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της, αναλαμβάνει να συνεισφέρει στον αντίστοιχο τομέα της διοργάνωσης. Οι υπηρεσίες πρασίνου και καθαριότητας επιμελούνται την καλή κατάσταση του χώρου. Η δημοτική αστυνομία φροντίζει για την ασφάλεια των παιδιών, των εκπαιδευτικών και των επισκεπτών. Η τεχνική υπηρεσία ρυθμίζει θέματα όπως φωτισμός, μικροφωνική εγκατάσταση, μεταφορά επίπλων και παιδαγωγικού υλικού, εγκατάσταση εξέδρας κ.ά.. Ταυτόχρονα τα πολιτιστικά κέντρα, οι σύλλογοι γονέων και άλλοι φορείς προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στη διοργάνωση του παιδικού φεστιβάλ. Ιδιαίτερης βαρύτητας είναι το παράδειγμα του Κέντρου Υγείας του Παιδιού στο δήμο Καισαριανής που επί σειρά ετών

διοργάνωνε παιδικά φεστιβάλ με στόχο την εκπαίδευση της τοπικής κοινωνίας σε θέματα «αγωγής υγείας» και κινητοποιούσε φορείς που ασχολούνταν με την εκπαίδευση νέων ατόμων με ειδικές ανάγκες (Συριοπούλου, 2003).

Παράλληλα, κοινωνικοί συνεργάτες βοηθούν στο σχεδιασμό και το συντονισμό της όλης εκδήλωσης. Επιμορφωτές - εμπυχωτές μουσικοί, δάσκαλοι θεατρικού παιχνιδιού και γυμναστές, κινητοποιούνται, απασχολούν δημιουργικά τα παιδιά και τα βοηθούν να επιδείξουν τις ικανότητές τους, μέσω των δραστηριοτήτων που προτείνουν. Οι διοικητικοί υπάλληλοι έχουν εντοπίσει σε μεγαλύτερο βαθμό από ότι οι αιρετοί εκπρόσωποι, τη χρησιμότητα των κοινωνικών συνεργατών καθώς οι τοπικοί άρχοντες θεωρούν ότι οι δήμοι μόνοι με το προσωπικό τους είναι ικανοί να οργανώσουν παιδικά φεστιβάλ.

Γενικά, οι δήμοι αποφάσισαν να **ενισχύσουν οικονομικά** τα παιδικά φεστιβάλ με έγκριση κονδυλίων για το κύριο μέρος των δαπανών. Επιπλέον οι φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης, αναγνωρίζοντας την αξία αυτής της εκπαιδευτικής - πολιτιστικής εκδήλωσης, προχώρησαν στη θέσπιση νέων κονδυλίων ειδικά για τις ανάγκες αυτής.

Έναν άλλο σημαντικό οικονομικό παράγοντα για τη διεξαγωγή του φεστιβάλ αποτελούν οι **χορηγοί**, οι οποίοι ολοένα και πιο συχνά κάνουν την εμφάνισή τους. Η επιθυμία των χορηγών να συνεισφέρουν και να προβληθούν μέσω της εκδήλωσης φανερώνει το μέγεθος της απήχησης και αποδοχής, που έχει πλέον ο θεσμός στην τοπική κοινωνία.

Η **διαφήμιση** στην εποχή μας είναι το κυριότερο, αν όχι το μοναδικό, μέσο γνωστοποίησης και προβολής αγαθών, προσώπων και πολιτιστικών γεγονότων. Το παιδικό φεστιβάλ ως εκπαιδευτικό αλλά και πολιτιστικό γεγονός δε θα μπορούσε να αποτελέσει εξαίρεση. Αφίσες, ενημερωτικά φυλλάδια, επίσημες προσκλήσεις και καταχωρήσεις στον τύπο γνωστοποιούν την εκδήλωση και προβάλλουν το περιεχόμενό της. Με αυτό τον τρόπο συμβάλλουν σημαντικά, στην προσέλκυση όσο το δυνατό περισσότερων επισκεπτών. Η διαφήμιση παράλληλα μεταφέρει την πληροφορία και σε άλλους δήμους γειτονικούς ή μη, και δημιουργεί πρότυπα για μίμηση που εντείνουν την άμιλλα μεταξύ αυτών. Εξάλλου όσο περισσότερο γνωστοποιείται κάτι, γίνεται περισσότερο οικείο και ενισχύει το αίσθημα εμπιστοσύνης των γονέων στον θεσμό και την πεποίθηση ότι ωφελεί τα παιδιά τους. Επιπλέον η διάδοση και προβολή τέτοιων εκδηλώσεων, ίσως προσελκύσει και νέα μέλη της ευρύτερης εκπαιδευτικής κοινότητας που θα θελήσουν να ασχοληθούν, να επαναλάβουν ή να προσαρμόσουν την πρόταση του παιδικού φεστιβάλ και κάπου αλλού.

Κατά γενική ομολογία το παιδικό φεστιβάλ έχει επιτυχία και όχι μόνο ανταποκρίνεται αλλά και ξεπερνά τις προσδοκίες τόσο των διοργανωτών όσο και των επισκεπτών. Οι αιρετοί ικανοποιούνται όταν η εκδήλωση ανταποκρίνεται στις προσδοκίες των γονιών, χωρίς φυσικά να παραβλέπουν και την ευχαρίστηση των παιδιών. Αντιθέτως, οι διοικητικοί δηλώνουν ότι το ενδιαφέρον τους εστιάζεται στην ικανοποίηση των παιδιών. Η εκδήλωση προκαλεί το ενδιαφέρον και το θαυμασμό όσων την παρακολουθούν, αλλά το μεγαλύτερο ενδιαφέρον συγκεντρώνουν τα εργαστήρια και οι δράσεις όπου συμμετέχουν εκπαιδευτικοί, παιδιά και γονείς. Μέσα από αυτές μπορεί να θαυμάσει κανείς την ευρηματικότητα

των διοργανωτών, την ανάπτυξη των ικανοτήτων όλων των παιδιών (Queiroz de, 2000), την ενεργοποίηση των γονέων και την αγαστή συνεργασία όλων (ΥΠ.Ε.Π.Θ., 2000). Αυτό και μόνο το σημείο φανερώνει το βαθμό που ο θεσμός του παιδικού φεστιβάλ στηρίζει και προάγει τις σύγχρονες παιδαγωγικές αρχές (Ντολιοπούλου, 2002). Επομένως εκείνο που απομένει, είναι η φροντίδα για τη διατήρηση και βελτίωση της εκδήλωσης. Η πρόταση των αιρετών εστιάζεται στη γενικότερη υποστήριξη όσον αφορά στη βελτίωση της διοργάνωσης, ενώ οι διοικητικοί για άλλη μια φορά αποδεικνύονται βαθύτεροι γνώστες του θέματος και προτείνουν παρεμβάσεις σε συγκεκριμένους τομείς, που κατά την κρίση τους έχουν προτεραιότητα, ανάλογα με τις ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν σε κάθε δήμο, όπως περισσότερα κονδύλια για υποστήριξη των εργαστηρίων με τα καταλληλότερα υλικά, διεύρυνση της συνεργασίας και με άλλους φορείς, δήμους, εκπαιδευτικά ιδρύματα, εξειδικευμένους καλλιτέχνες κ.ά.

5. Συζήτηση – Προτάσεις

Αξιολογώντας την εκδήλωση του παιδικού φεστιβάλ το σημείο που προέχει για τις επόμενες χρονιές, αφενός για τους αιρετούς εκπροσώπους είναι η γενική και σταδιακή αναβάθμιση σε όλους τους τομείς και αφορά κυρίως στοιχεία της διοργάνωσης (χώρος, υποδοχή, βιβλίο εντυπώσεων, σύνδεση με χώρες του εξωτερικού), αφετέρου για τους διοικητικούς η βασική τους πρόταση αφορά στην εμπλοκή περισσότερων φυσικών προσώπων ή φορέων. Η διαδημοτική συνεργασία μεταξύ όμορων δήμων, αποτελεί το επόμενο βήμα που θα άξιζε να πραγματοποιηθεί, προκειμένου ο θεσμός να αποκτήσει μεγαλύτερη εμβέλεια και να ξεφύγει από τα «στενά» όρια του ενός δήμου.

Σχετικά με τη **διάδοση** της εκδήλωσης, παρουσιάζονται όμως ορισμένες δυσκολίες που οφείλονται κυρίως σε δυο λόγους. Ο πρώτος είναι η ασφάλεια που νιώθουν οι διοργανωτές με τις προηγούμενες επιλογές, καθώς οι παραδοσιακού τύπου γιορτές θεωρούνται επιτυχημένες, σύμφωνα βέβαια, με κριτήρια όπως γιορτινό κλίμα, ευχαριστημένοι παρευρισκόμενοι, εντυπωσιακό πρόγραμμα, αναμενόμενο αποτέλεσμα, τα οποία είχαν θέσει οι υπεύθυνοι στο παρελθόν. Ο δεύτερος, είναι ο χρόνος παραμονής των υπευθύνων στις θέσεις που κατέχουν, η θέση των αιρετών υπευθύνων εξαρτάται από το αποτέλεσμα των δημοτικών εκλογών, ενώ οι διοικητικοί υπάλληλοι αρκετές φορές έρχονται αντιμέτωποι με μετακινήσεις σε διάφορες υπηρεσίες εντός του δήμου. Σε αυτό το σημείο, θα άξιζε να επισημάνουμε την ανάγκη για σταθερότητα σε σχέση με τα πρόσωπα που εμπλέκονται στη διοργάνωση ενός παιδικού φεστιβάλ, έστω σε ότι αφορά τους μόνιμους υπαλλήλους. Αξίζει επίσης, να δίνεται προτεραιότητα στο προσωπικό ενδιαφέρον και όχι στην αναγκαστική ανάθεση αρμοδιοτήτων, στη διαρκή ενίσχυση ή ακόμη και στην επιμόρφωσή τους με αντίστοιχα ερεθίσματα από διοργανώσεις άλλων χωρών¹¹⁵.

Την τελευταία δεκαετία το παιδικό φεστιβάλ έχει ήδη εδραιωθεί στη συνείδηση των αιρετών εκπροσώπων και διοικητικών υπευθύνων, σε ότι αφορά στους δήμους που λαμβάνει χώρα. Η εξάπλωσή του και σε άλλους δήμους, εξαρτάται από τους **χειρισμούς**:

¹¹⁵ Βλέπε Internet: www.festivalssofhouston.com, www.celebratingpeace.com, www.calgarychildfest.org, www.thamesfestival.org, www.whatsonthepanel.com, www.sweden.se/templates/FactSheet_3279.asp

-των αρμόδιων φορέων της **τοπικής αυτοδιοίκησης**,
-των **εκπαιδευτικών** που εμπιστεύονται και επιδιώκουν την εισαγωγή καινοτομιών στις τάξεις τους αλλά και έξω από αυτές,
-των **ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης**, που φροντίζουν για την κατάρτιση των εκπαιδευτικών σύμφωνα με τα νέα δεδομένα.
Κλείνοντας, θεωρούμε ότι η έρευνά μας, αποτέλεσε την αρχή για μια πρώτη «χαρτογράφηση του τοπίου» και ελπίζουμε να δώσει το έναυσμα, ώστε να ακολουθήσουν και άλλοι προβληματισμοί αλλά και πειραματισμοί από εκείνους που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με το χώρο της εκπαίδευσης, ώστε το παιδικό φεστιβάλ να ξεπεράσει τα όρια μίας καλοκαιρινής σχολικής εκδήλωσης τοπικού χαρακτήρα και να εξελιχθεί σε μια συλλογική προσπάθεια προώθησης καινοτομιών, συνεργασιών αλληλεπιδράσεων, ακόμη και να επηρεάσει τον τρόπο σχεδιασμού των ημερήσιων και ετήσιων εκπαιδευτικών προγραμμάτων (Σιδηροπούλου, Βέλιου, Μπιρλή, 2002) στους εκπαιδευτικούς θεσμούς της χώρας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bardin, L. (1980) *L' analyse de contenu*. Paris: Press Universitaires de France

Βαφέα, Α. (2000) *Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών*. Αθήνα: Κ.Ε.Θ.Ι.

Balageur, I., Mestres, J., Penn, H (χ.χ.) *Ποιότητα στην παροχή υπηρεσιών για μικρά παιδιά. Ένα έγγραφο προς συζήτηση*. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Bredenkamp, S., Copple, C. (1997) *Καινοτομίες στην προσχολική εκπαίδευση. Αναπτυξιακά κατάλληλες πρακτικές στα προσχολικά προγράμματα*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

Βίννικοτ, Ντ. (1976) *Το παιδί, η οικογένεια και ο εξωτερικός κόσμος*. Αθήνα: Καστανιώτης

Cohen, L., Manion, L. (1994) *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*. Αθήνα: Μεταίχμιο

Δημητρόπουλος, Ε. (2001) *Εισαγωγή στη Μεθοδολογία της Επιστημονικής Έρευνας*. Αθήνα: Έλλην

Frey, K. (1998) *Η «μέθοδος Project»*. Μια μορφή συλλογικής εργασίας στο σχολείο ως θεωρία και πράξη. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη

Ζέρβα, Μ. (2001) Ένα Παιδικό Κέντρο στο Ίλιον. Στο *Ανοιχτό Σχολείο*, τ. 80, σσ. 9-13

Zerva, M. (2003) "New forms of approach and communication through the creative activities of preschool institutions. Στα πρακτικά της Journe'e D' Etudes, με θέμα: «*Créches et Jardins d' Enfants centers culturels pour les enfants et le quartier*».

Κβάρ-Κροατία, σελ149 – 152

Helm Harris, J., Katz, L. (2002) *Μέθοδος Project και Προσχολική Εκπαίδευση. Μικροί Ερευνητές*. Αθήνα: Μεταίχμιο

Iozelli, S. (1998) Η ευθύνη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην οργάνωση υπηρεσιών για την προσχολική ηλικία: στρατηγικές και ποιοτικές επιλογές. Η εκπαιδευτική πολιτική της πόλης της Pistoia. Στα πρακτικά του συνεδρίου *Τοπική Αυτοδιοίκηση & Παιδικοί Σταθμοί, Προβληματισμοί – Προοπτικές*. Αθήνα: ΔΒΑ, σσ. 25 - 30

- Κατάκη, Χ. (1984) *Οι τρεις ταυτότητες της ελληνικής οικογένειας*. Αθήνα: Κέδρος
- Κυριαζοπούλου – Βαληνάκη, Π. (1977) *Νηπιαγωγική. Συστήματα και μέθοδοι, σύγχρονες τάσεις και κατευθύνσεις*. Αθήνα: Αφοι Βλάσση
- Macbeath, J.(2001), *Η Αυτοαξιολόγηση στο Σχολείο*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Ματσαγγούρας, Η.(2002) *Η Διαθεματικότητα στη σχολική γνώση*. Αθήνα: Γρηγόρης
- Μανωλάτου, Δ. (1998) Προγράμματα που εφαρμόζονται στους Παιδικούς Σταθμούς του Δημοτικού Βρεφοκομείου Αθηνών. Στα πρακτικά του συνεδρίου *Τοπική Αυτοδιοίκηση & Παιδικοί Σταθμοί, Προβληματισμοί – Προοπτικές*. Αθήνα: ΔΒΑ, σσ. 162-166
- Moss, P. (1994) Η εργασία του δικτύου το 1994. Στο *Απασχόληση, ισότητα και φροντίδα για τα παιδιά*
- Ντολιοπούλου, Ε. (2002) *Σύγχρονα προγράμματα για παιδιά προσχολικής ηλικίας*. Αθήνα: Τυπωθήτω - Γιώργος Δαρδανός
- Παπαπροκοπίου, Ν. (1989) Κοινωνικοί Συνεργάτες και ο ρόλος τους στην προσχολική εκπαίδευση. Στο *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, τ.50, σσ. 66-71
- Παπαπροκοπίου, Ν. (1990) Παιδαγωγικές πρακτικές και ανταλλαγές μεταξύ μικρών νηπίων. Στο *Ανοιχτό Σχολείο*, τ. 32, σσ. 24-32
- Σιδηρά, Β., Δεληστάθης Α. (2000) *Ανάπτυξη Δικτύου Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών και πιλοτική εφαρμογή*. Αθήνα: ΚΕΘΙ
- Σιδηροπούλου, Τ. (2002) *Οικογένεια και Προσχολική Αγωγή*. Διδακτορική Διατριβή στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής-Ψυχολογίας
- Σιδηροπούλου, Τ., Βέλιου, Φ., Μπιρλή, Μ. (2002) Παιδαγωγικές προεκτάσεις μέσα από τα ημερήσια ψυχοπαιδαγωγικά προγράμματα. Στα *Πρακτικά Επιστημονικού Συνεδρίου Ψυχοπαιδαγωγικής της προσχολικής ηλικίας*. Ρέθυμνο: Έκδοση Πανεπιστημίου Κρήτης. Τόμος Α', σελ. 448 – 457
- Συριοπούλου, Χ. (2003) *Η παιδεία στη Μετανεωτεριστική Εποχή. Η Περίπτωση της Ειδικής Αγωγής*. Αθήνα: Γρηγόρης
- ΥΠ.Ε.Π.Θ. (2000) *Δημοτικό Σχολείο και Γονείς. Οικοδομώντας μια δημιουργική σχέση*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο
- Queiroz de, J. M.(2000), *Το σχολείο και οι κοινωνιολογίες του*. Αθήνα: GUTENBERG